

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньо - професійною програмою
«Міжнародний банківський бізнес»
на тему:
«Цифрові валюти: сучасний стан та перспективи використання»

Виконавець: студентка 4 курсу, групи 8
факультету фінансів та банківської справи
Гиска Дар'я Юріївна

Науковий керівник: д.е.н., професор
Коваленко Вікторія Володимирівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Сучасна економіка характеризується швидким розвитком її віртуальної сфери та зростанням ролі цифрових технологій у реальному секторі. Завдяки поширенню та прийнятності цифрових активів, все більше суб'єктів розглядають їх як об'єкт для інвестування або практикують їх як засіб платежу.

Мета є дослідження сучасного стану та перспектив використання цифрових валют.

Завдання дослідження:

- визначити поняття, класифікацію та загрози використання цифрових валют;
- розглянути специфіку використання та регулювання цифрових валют в Україні;
- проаналізувати стан валютного ринку України;
- проаналізувати тенденції розвитку вітчизняного ринку криптоактивів;
- проаналізувати правове регулювання цифрових активів у новітньому законодавств країн світу;
- оцінити тенденції розвитку обороту цифрових валют у світі;
- визначити проблеми та напрями удосконалення процесу використання та обороту цифрових валют в Україні.

Об'єкт дослідження є теоретичні та практичні основи функціонування цифрових валют в світі загалом та в Україні зокрема.

Предмет дослідження є тенденції та перспективи використання цифрових валют.

Методи дослідження: економічного аналізу; синтезу; порівняння; аналогії; наукової абстракції; історичного; табличного; класифікації; спостереження; групування; узагальнення та прогнозування.

Інформаційна база дослідження становлять статті вітчизняних вчених у фахових економічних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, науково-дослідні матеріали, електронні ресурси щодо вказаної проблематики.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 77 сторінок. Основний зміст викладено на 69 сторінках. Робота містить 7 таблиць, 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади функціонування ринку цифрових валют»**, досліджено поняття, класифікація та загрози використання цифрових валют; специфіка використання та регулювання цифрових валют в Україні

За результатами проведеного дослідження у першому розділі зроблені наступні висновки.

Основною причиною появи цифрових активів, які мають подібні із грошима характеристики, стали технологічні інновації. Одними із таких цифрових активів є так звані «криптовалюти», які виникли у результаті поєднання криптографічних технологій та технологій розподіленого реєстру однорангових платежів. Слід відзначити, що сьогодні ступінь популярності криптоактивів постійно збільшується, що обумовлено швидкими транзакціями, невеликою комісією за перекази, а також анонімністю. Все це, в свою чергу, сприяє прискоренню світової глобалізації. Водночас використання криптовалют у тому вигляді, який є на сьогодні, несе в собі значні ризики. Так, розрахунки за допомогою віртуальних валют пов'язані з великою кількістю ризиків, як для безпеки фінансових систем, так і для конкретного домогосподарства. Наприклад, існує ризик потрапити під вплив шахраїв, спекулянтів та злочинців. Крім того, за своїми характеристиками криптоактиви – це спекулятивні активи, котрі можуть нанести значну шкоду суспільству та інвесторам тощо.

Необхідно сказати, що на даний час пріоритетним напрямком розвитку кожної держави є усунення перебування ринку віртуальних активів в сірій зоні, адже перебування криптотехнологій поза межами правового поля унеможлиблює юридичний захист сторін операцій у разі порушення їхніх прав. Відтак легалізація криптосфери означатиме запровадження правил для постачальників послуг і тих, хто бере участь у здійсненні операцій, пов'язаних з віртуальними активами. В свою чергу, еволюціонування податкової системи та успадкування Україною міжнародного досвіду правил оподаткування призведе до поповнення державного бюджету доходами від оподаткування операцій з віртуальними активами.

У другому розділі **«Аналіз сучасних тенденцій розвитку ринку цифрових валют»** проведено аналіз валютного ринку України; розкрито питання тенденції розвитку ринку віртуальних валют в Україні; правове регулювання цифрових активів у новітньому законодавстві країн світу

За результатами проведеного дослідження у другому розділі зроблені наступні висновки .

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що до повномасштабного вторгнення РФ на територію України вітчизняний валютний ринок демонстрував доволі позитивну динамку, що проявлялось, перш за все, в поступовій його лібералізації, скасуванні валютних обмежень, а також у зростанні обсягів операцій у всіх його секторах, величини офіційних резервів країни, відносній стабільності валютного курсу, стабілізації масштабів валютних інтервенцій. Найбільшим сектором ринку був і прожовує залишатись безготівковий (міжбанківський) сектор.

Протягом 2022 року ситуація на валютному ринку України докорінно змінювалася: НБУ здійснив введення ряду валютних обмежень, запровадив режим фіксованого валютного курсу. Операції на всіх секторах ринку суттєво скоротились, зросли лише масштаби валютних інтервенцій НБУ за рахунок суттєвого збільшення обсягів продажу НБУ валютних резервів задля стабілізації ринку.

Щодо ринку криптоактивів в Україні, то аналіз показав активний рост даного ринку як в Україні, так і по всьому світу, не дивлячись на його молодість. Крім того, не можна не зважати на повномасштабні воєнні дії, які також чинять негативний вплив на Україну, її економіку. Однак, не дивлячись на це, Україна є лідером за застосуванням віртуальних активів та має найбільшу в світі блокчейн-спільноту у 2020 – 2021 роках, що відкриває нові перспективи для розвитку цього напрямку. Загалом же тенденція до використання криптоактивів в Україні швидко розвивалася через відсутність інших вигідних інструментів інвестування. Також Україна є першою країною в світі, яка змушена проводити діджиталізацію у важких умовах, проте це має свої переваги: завдяки застосуванню криптоактивів, ініційованому державою, було зібрано значну грошову допомогу для української армії в перші місяці війни.

Більш того, сьогодні все більше компаній вирішують використовувати криптоактиви в своїй роботі, хоча їм це не юридично обов'язково. Однак, освіченість населення в галузі криптоактивів залишається досить низькою, що створює потребу в активному навчанні фінансової грамотності з використанням криптоактивів та захисту від шахраїв.

Потрібно сказати, що в роботі також був проведений аналіз законодавства зарубіжних країн щодо регулювання сфери цифрових активів. З огляду на цей аналіз доцільно констатувати, що законодавство, яке наразі існує в Україні, є одним із найпрогресивніших, детально пропрацьованим та таким, що максимально широко охоплює сферу цифрових активів. Український Законопроект № 3637 є надійною основою для функціонування ринку цифрових активів в Україні та слугує показником того, що Україна впевнено рухається до діджиталізації та цифровізації на рівні держави.

У третьому розділі «**Проблеми та перспективи ринку цифрових валют в Україні**» досліджено міжнародний досвід регулювання; аналіз тенденцій розвитку обороту цифрових валют у світі; проблеми та напрями удосконалення процесу використання та обороту цифрових валют в Україні

Дослідивши зарубіжний досвід управління ліквідністю, зроблено наступний висновок.

Міжнародний ринок криптовалют сьогодні, в умовах діджиталізації, демонструє стрімкі темпи розвитку. Усі криптовалюти працюють на технології блокчейну, який складається з блоків даних, що постійно зростають. Різновидів криптовалют багато, провідною є Bitcoin, який має найвищу поточну ринкову капіталізацію, суттєвий приріст кількості активних адрес і є найбільш безпечним. Водночас не варто забувати і про фактори та певні проблеми, які здійснюють негативний вплив на стан міжнародного ринку криптовалют. Зокрема, це: втрата довіри до цифрових валют із боку суб'єктів ринку; відмивання грошей і

конфіденційність; оподаткування на ринку криптовалют; майнінг цифрових валют. Водночас, в умовах диджиталізації економіки понад 58 % усього видобутку Bitcoin здійснюється за допомогою чистих джерел енергії.

При цьому невід'ємною складовою міжнародного ринку криптовалют є вітчизняний ринок криптовалют. Зокрема, до нього залучено понад 12 % українського населення. В Україні існує правова норма щодо діяльності, пов'язаної з обігом віртуальних валют, оподаткування операцій із ними, можливості укладання смарт-контрактів. Регулювання вітчизняного ринку криптоактивів здійснюється спільно Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку та НБУ, відповідальним за впровадження технології блокчейн є Міністерство цифрової трансформації. Наразі Україна має всі шанси стати одним із світових лідерів з цифровізації та зможе задавати рівень всьому світу в розвитку ринку цифрових активів. Зокрема, позитивним кроком до цього стало прийняття в Україні Закону «Про віртуальні активи». Водночас даний закон має певні недоліки, виправивши які вказаний шанс має стати реальністю.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

Отже, розвиток цифрових технологій призвів до появи нової групи об'єктів, яку можна назвати «цифрова валюта» або «віртуальні активи». Потрібно зазначити, що ці об'єкти не мають матеріальної форми, створюються за допомогою сучасних інформаційних технологій та мають самостійну майнову цінність, що задовольняє потреби учасників ринку.

Так, за версією ФАТФ «віртуальна валюта – це засіб виразу вартості, яким можна торгувати у цифровій формі і який функціонує у якості засобу обміну; та/або засіб зберігання вартості, який при цьому має статус законного платіжного засобу».

Одним із розповсюджених на сьогодні видів віртуальних активів є краптоактиви, які представляють собою спеціальний цифровий код або шифр, що створюється за допомогою системи блокчейн, яка зберігає дані щодо власників криптоактивів та всіх транзакцій з ними. Необхідно відзначити, що популярність криптоактивів розповсюджується за межі їх основних прихильників. Швидкі транзакції, невелика комісія за перекази та анонімність можуть дозволити світовій глобалізації прискоритися. Проте використання криптовалют у тому вигляді, який є на сьогодні, несе в собі значні ризики. Зокрема, розрахунки за допомогою віртуальних валют пов'язані з великою кількістю ризиків, як для безпеки фінансових систем, так і для конкретного домогосподарства. Наприклад, існує ризик потрапити під вплив шахраїв, спекулянтів та злочинців. Крім того, за своїми характеристиками криптоактиви – це спекулятивні активи, котрі можуть нанести значну шкоду суспільству та інвесторам тощо.

З огляду на все сказане вище, варто відзначити, що на сьогодні пріоритетним напрямком розвитку кожної держави є усунення перебування ринку віртуальних активів в сірій зоні. Обумовлено це тим, що знаходження криптотехнологій поза межами правового поля унеможлиблює юридичний захист сторін операцій у разі порушення їхніх прав. Отже, легалізація криптосфери означатиме запровадження правил для постачальників послуг і тих, хто бере участь у здійсненні операцій, пов'язаних з віртуальними активами. Загалом же еволюціонування податкової системи та успадкування Україною міжнародного досвіду правил оподаткування призведе до поповнення державного бюджету доходами від оподаткування операцій з віртуальними активами.

Проведений аналіз тенденцій функціонування валютного ринку в Україні дозволяє зробити висновки, що до повномасштабного вторгнення РФ тенденції розвитку останнього були досить позитивними, що проявлялось, що виражалось в поступовій його лібералізації, скасуванні валютних обмежень, а також у зростанні обсягів операцій у всіх його секторах, величини офіційних резервів країни, відносній стабільності валютного курсу, стабілізації масштабів валютних інтервенцій. Крім того, найбільшим сектором даного ринку був і проковує залишатись безготівковий (міжбанківський) сектор. Однак після 24 лютого 2022 року ситуація на валютному ринку України кардинально змінювалася. Так, НБУ здійснив введення ряду валютних обмежень, запровадив режим фіксованого валютного курсу. Операції на всіх секторах ринку суттєво скоротились, зросли лише масштаби валютних інтервенцій НБУ за рахунок суттєвого збільшення обсягів продажу НБУ валютних резервів задля стабілізації ринку.

Щодо аналізу розвитку вітчизняного ринку криптоактивів, то тут доцільно констатувати, що даний ринок демонструє стійке зростання. Причому подібна тенденція характерна не тільки для молодого ринку криптоактивів України, але і для всього світу. Більш того, не дивлячись на повномасштабне вторгнення Росії на територію України, а також досить серйозні наслідки для національної економіки, темпи розвитку даного ринку стають все активнішими. Відтак наразі Україна є лідером за застосуванням віртуальних активів та має найбільшу в світі блокчейн-спільноту у 2020 – 2021 роках, що відкриває нові перспективи для розвитку цього напрямку. Загалом же тенденція до використання криптоактивів в Україні швидко розвивалася через відсутність інших вигідних інструментів інвестування. Важливим є той момент, що Україна є першою країною в світі, яка змушена проводити діджиталізацію у важких умовах. Проте це має і свої переваги: завдяки застосуванню криптоактивів, ініційованому державою, було зібрано значну грошову допомогу для української армії в перші місяці війни.

Необхідно також зазначити, що сьогодні все більше вітчизняних компаній вирішують використовувати криптоактиви в своїй роботі при тому, що це не є законодавчо закріпленим обов'язком. Водночас освіченість населення в галузі криптоактивів залишається досить низькою, що створює потребу в активному навчанні фінансової грамотності з використанням криптоактивів та захисту від шахраїв.

Регулювання вітчизняного ринку криптоактивів здійснюється спільно

Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку та НБУ. У той же час відповідальним за формування та реалізацію державної політики в ІТ-галузі є Міністерство цифрової трансформації, головним завданням якого є впровадження технології блокчейн, її використання в державному управлінні та розвитку віртуальних активів.

В роботі було також проведено аналіз законодавства різноманітних країн світу щодо регулювання криптосфери. Так, законодавство кожної розглянутої країни є різним. З огляду на це стає очевидним, що криптокомпанії йдуть працювати туди, де для цього створені сприятливі умови.

Крім того, досить довгий час країни-учасниці ЄС мали окреме законодавство щодо регулювання вказаного процесу. Однак за досить короткий термін ЄС здійснив значний прогрес у регулюванні ринку криптоактивів. Нещодавно в ЄС підписали закон «Про ринки криптоактивів», MiCA (Markets in Crypto assets), створивши таким чином єдину правову базу для криптовалютного сектору на території 27 країн. Зокрема, даний закон спрямований, перш за все, на боротьбу з відмиванням коштів за допомогою криптовалют, захист інвесторів та створення стабільних умов для ринку. Він істотно розширює вимоги для постачальників послуг у сфері ЦА (VASP). Нормативно-правова база MiCA сприятиме створенню так званих «рівних умов гри», здоровій конкуренції та інноваціям у сфері криптовалют.

При цьому даний закон є лише основою, на яку повинні орієнтуватися країни-члени ЄС при створенні власного законодавства.

Потрібно сказати, що загалом у порівнянні із законодавствами інших країн, вітчизняне законодавство, є одним із найпрогресивніших, детально пропрацьованим та таким, що максимально широко охоплює сферу цифрових активів.

Проведений аналіз стану розвитку міжнародного ринку криптовалют в умовах диджиталізації дозволяє констатувати, що даний ринок, як було зазначено вище, також характеризується стрімкими темпами розвитку. Усі криптовалюти працюють на технології блокчейну, який складається з блоків даних, що постійно зростають. Різновидів криптовалют багато, провідною є Bitcoin, який має найвищу поточну ринкову капіталізацію, суттєвий приріст кількості активних адрес і є найбільш безпечним. Водночас не варто забувати і про фактори та певні проблеми, які здійснюють негативний вплив на стан міжнародного ринку криптовалют. Зокрема, це: втрата довіри до цифрових валют із боку суб'єктів ринку; відмивання грошей і конфіденційність; оподаткування на ринку криптовалют; майнінг цифрових валют. Водночас, в умовах диджиталізації економіки понад 58 % усього видобутку Bitcoin здійснюється за допомогою чистих джерел енергії.

Важливо відзначити, що український ринок криптовалют є невід'ємною складовою частиною міжнародного ринку. Зокрема, до нього залучено понад 12 % українського населення. Також в Україні існує правова норма щодо діяльності, пов'язаної з обігом віртуальних валют, оподаткування операцій із ними, можливості укладання смарт-контрактів. І саме ця норма, а також створення Закону «Про віртуальні активи» створює дуже величезний шанс для України стати

одним із світових лідерів з цифровізації та спроможною задавати рівень всьому світу в розвитку ринку цифрових активів.

Слід сказати, що вказаний закон по праву вважається позитивним кроком до реалізації вказаної перспективи. Однак він має і певні недоліки, виправивши які вказаний шанс має стати реальністю.

АНОТАЦІЯ

Гиска Д.Ю. «Цифрові валюти: сучасний стан та перспективи використання»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі узагальнюються особливості цифрових валют, їх сучасний стан та перспективи використання.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження сучасного стану та перспектив використання цифрових валют.

У роботі досліджено поняття, класифікацію та загрози використання цифрових валют; специфіку використання та регулювання цифрових валют в Україні; стан валютного ринку України; проаналізувати тенденції розвитку вітчизняного ринку криптоактивів; правове регулювання цифрових активів у новітньому законодавств країн світу; тенденції розвитку обороту цифрових валют у світі; проблеми та напрями удосконалення процесу використання та обороту цифрових валют в Україні.

Автором зроблені висновки, що на сьогодні криптовалюти швидко розвиваються та мають свої переваги й недоліки у використанні. Відсутність в багатьох країнах, в тому числі і в Україні чіткого визначення криптовалют, а також законодавчої бази створює певну небезпеку та ризики, що і потребує проведення досліджень даної проблематики.

Ключові слова: валюта, перспектива, загроза, використання.

ANNOTATION

Hyska D.Yu. "Digital currencies: current state and prospects of use"

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty "Finance, banking and insurance" - Odesa National University of Economics. - Odesa, 2024.

The work summarizes the features of digital currencies, their current state and prospects for use.

The purpose of the qualification work is to study the current state and prospects for the use of digital currencies.

The work examines the concept, classification and threats of using digital currencies; the specifics of the use and regulation of digital currencies in Ukraine; the state of the currency market of Ukraine; to analyze the development trends of the domestic market of cryptoassets; legal regulation of digital assets in the latest legislation of the countries of the world; trends in the development of the circulation of digital currencies in the world; problems and directions for improvement of the process of use and circulation of digital currencies in Ukraine.

The author concluded that today cryptocurrencies are developing rapidly and have their advantages and disadvantages in use. In many countries, including Ukraine, the lack of a clear definition of cryptocurrencies, as well as the absence of a legal framework, creates certain dangers and risks, which necessitates research into this issue.

Keywords: currency, perspective, threat, use.